

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש 6 דפי עמודים (מתוך 16) לפירסום "רוח אישי מיוחד עבור העולם הזה" מאת יעקב מרחבי, שהואשם כרצח אמון יעקב מרחבי. דו"ח זה הוא אחד המסמכים האנטישמיים המרהיבים מיום שפורסמו אי פעם בישראל.

כתבת-השער הוקדשה לרקדנית-הפאלט זרה נילבר, אחייניתה ותלמידתה של ניה ארכמובה, מהרקדניות הישראליות הכובדות שניסו כחן בפאלט קלאסי. הכתבה העלתה את דרכם

וקשייהם של רקדני הפאלט הקלאסי הישראליים, שנאלצו לרקוד כשרות זרים. כשער הגיליון: פרח-ירקוד זרה נילבר.

הטוב, היפה והנאצל שהקים ומקיים מדינה... * עיסקי

מרידור 1953 * השאה הפרסי מחסל את מתנגדו מוסאדק

"העולם הזה" 839
תאריך: 19.11.53

חמתו היה הסגוריה שלו. "איך העזתם למנות לי סניגור?" צעק לעבר השופט טים, "אני לא רוצה שום עזרה מכם! אגן על עצמי!"

הסניגור, קולונל ג'וליל בוזורגמאד, שתפ-קידו לא נעם לו כלל, לא ידע מה לעשות. מוסאדק עזר לו להחליט. בתנועות מהיר רות זינק הזקן ממושב, הדף את הקר לונל הצידה. הנחית עליו סטירת-לחי מצל-צלת. איש מהנוכחים לא העז לעצור בעדו. אחרי הניצחון על ההגנה פנה מוסאדק לפתח בית-המישפט, אולם שם ניצבו שני שומרים מזוינים שחסמו בפניו את הדרך. הוא לא ניסה להתפרק, העדיף להתעלף. שלושה קצינים הרימו אותו, והחזירוהו למושב הנאשמים.

הגורף העיוור. כאשר התעורר מעל-פוננו היה עליו להשיב להאשמות הכבדות שהועלו נגדו: סירוב להישמע להוראת הפטרוני של השאה, התירה-כוח נגד השלטון, פעילות מויקה למדינה.

מוסאדק, האיש ששיחרר את ארצו מ-השפעת האנגלים וכימעט שהרס את כל-כלתה והביאה תחת השפעה רוסית תוך כדי כך, יכול רק להתלונן על הגורל הערי וור. "עמדתי כבר לסיים את מילחמתי בניצחון", הכריז להגנתו. "לולא הקנוניה של אנשי החצר הייתי כבר חותם על חוזה עם האנגלים, שלפיו יותרו על זכיונות הנפט ובתי-הזיקוק, תמורת פיצויים שהיו משולמים במשך 20 שנה. אבל נראה שיש באיראן אנשים המקנאים בי. הם רוצים להדיחני כדא שנסל, ולקצור בעצמם את פרי עמלי..."

אנשים

● סיפר ד"ר נתום גולדמן, יושב-ראש הסוכנות היהודית הדור-הלבוש, ערב סיסתו מן הארץ: בארצות-הברית נתן הי שנה, ראיון לכתב לייף, וקיבל עבורו 2,000 דולר (5,000 לירות ישראליות) כשכר סופרים. לצורך תמונה אחת שנדפסה, ציר לם על-ידי צלם השבועון הנודע (תסר) צה: 3 מיליון עותקים 60 פעם... ●

● התנחם השחקן הצעיר יורם מט"ז מור, אחרי הופעתו בתפקיד ראשון על במת אוהל במחזה הדגן הוא ירוק: "אומנם הפעם נתנו לי תפקיד קטן, אבל אין דבר, להצגה הבאה הבטיחו לי תפקיד עוד יותר קטן."

● מרוצה מעצמה לא פחות היתה שחי קנית הקאמרי חנה (אחותי איילון) מרון, שעה שנראתה השבוע עונדת צמיד-זהב דקיק על רגלה הימנית. הסבירה מרון, בקור לה המגרה: "אני חושבת שזה יפה" והור סיפה אחרי היררהור: "אומנם אינני יכולה לראות את עצמי, אבל כשראיתי זאת אצל אחרים, זה מצא חן בעיני."

● מוסאדק טיים את חוק לימודיו בפקול"ט למישפטים בסורבון, פאריס.

● השאה אכן קצר את פרי-עמלו של ד"ר מוסאדק, ובחודשים האחרונים הוא נקלע למשבר לאומי המזכיר במאפייניו את המשבר שהיה באיראן לפני 25 שנה.

● לצורכי השוואה: העולם הזה (838) ערך את הראיון חינוס, וצילם 25 תמונות.

● השתפרסם מאוחר יותר במחזהו "מחזה ויגיל", שהוא הטוב והמעולה במחזות על דור תש"ח. מטמור נפטר לפני כשלוש שנים, בפנטרגול, מהתקף-לב.

מזון

שטן הכשרים

התאוה לבשר, המקננת עמוק בליבו של כל אורח ישראלי שאינו נמנה עם צר-כניו הקבועים של השוק השחור, הניעה את יעקב (ארוכה הדרך לחרות) מרידור לפרוש לפני שנתיים מהכנסתו. התקים חבי-רה בשם אינקודה לייבוא בשר מחבש. אולם למרות העובדה שלחברה החדשה לא חסר הון, שהיה לה שוק רעב לבשר ושקיסר הקיסרים הנאגוס היילה ("גורר אריה יהודה") סלאסיה פרש את חסותו עליה, לא התנהל העסק כשורה. הבשר החבשי לא התבשל בסיריהן של עקרות-הבית הישראליות, אם ביגלל התי-ערבות המצרים, שהחרימו פעם מיטען בשר בתעלת-סואץ, ואם ביגלל מחסור בעובדים מוכשרים וכשרים ובמחסנים מתאימים ב-אריטריואה.

הסיר הריק, כשנפסק כימעט לחלוטין ייבוא הבשר מארגנטינה, ביגלל דילדול העדרים באס-היבקר העולמי, נעשתה ה-מדורה מתחת לסיר (הריק) של הבשר החבשי בעורת ביותר. החברה חזרה על הבטחותיה הקוסמות, הביאה מיטען של 230 טון בשר ללא תקלות בדרך. מנהל חטיבת המזון במשרד המיסחר והתעשייה שיפסף בנחת את ידיו, והכריז על שתי חלוקות בנות 100 גרם לנפש בחודש נור-במבר.

אולם ברגע האחרון ציפתה לו, ולכל חובבי הבשר בארץ, אכזבה קשה: הוטי-רינארים שבדקו את המישלוח עינו את פרצופיהם, וקבעו שהבשר אינו ראוי ל-אכילה. הסיבה: מחוסר מחסני-קירור בחבש, חול רמשים גדולה מכפי שתוכל לעכל אפילו קיבתו הרעבה של האזרח הישראלי. רק 50 טון, החלק המשובח (יחסית) של המישלוח, נמסר לתעשיית הנקניקים, ש-כבר התנסחה לא פעם בעיבוד חומר-גלם מעין זה.

במרחב

התקפה על ההגנה

טבריו, עיר הבירה של מחוז אורבייג'אן הצפוני, ידועה כרחבי איראן כשני מר-צריה העיקריים: שטיחים, ומנהיגים קומרי-ניסטיים. השבוע הוסיפה העיר להישג חדש רשימת תהילותיה.

ברחובותיה העתיקים ערכו מאות אור-הדי השאה צייד שיסתי על קומוניסטים. לא היתה זו אומנם מילחמת-אזרחים קטר-לנית, אך לקומץ אוהדי מיסלגת הטודה, שנלכדו ברשת, הכאיבה לא מעט. אנשי השאה כרתו להם את אוזניהם. "זאת רק אזהרה", היתרו בהם.

בטהראן הבירה פורסמה אזהרה נוספת. מכוננת גם היא לקומוניסטים. אם יערכו הפגנות או שביתות, תנקוט הממשלה צע-דים נגדם.

הא רויצה עזרה. הסיבה לכל זה התי-חוללה באולם קטן, במרכז טהראן, שם ישב בית-הדין הצבאי שהוקם במיוחד כדי לשפוט את ראשי-הממשלה לשעבר, מור-חמד מוסאדק.

ראשי-הממשלה המודח התנהג כפי שנהג ב-כל הרגעים הגדולים בחייו: הוא בכה, הש-תולל, התעלף. הדבר הראשון שהעיר את

בורים האמיתיים של הערב, ומאות בני-מישקי הדרום שבאו להשתתף באזכרתם ובשיחתם: הגרעין הקשה של ההתייש-רות העובדת שהיתה בסיס, עורף ועמדה קידמית לחיילי גיבעתי בשעת ההכרעה.

הידריום לא נעצרו. 44 חללי הקרב חסר-התקדים וכו בהנצחה חסרת-תקדים. נתן רפפורט, יוצר אנדרטת מרד הגטו בווארשה ופסל מרדכי אנילביץ ביד-מר-דכי, התעלה לשיא חדש בפסל הענק, ה-משקיף על בית-הקברות הקטן, שהוא גאות המשק ומרכז טיפוזה. במשך שלוש שנים תמימות ניסה רפפורט לתמצת את קווי-האופי של תקופה שלמה, של משק שלם, בשלוש פנים.

ביגלל התנגדות הדתיים אי-אפשר היה לממשלה להקים פסל דומה במקום ציבורי, רי, ורק קיבוץ של השומר-הצעיר יכול היה ליצור יצירה אדירה זו. אולם מישי-רדי-הביטחון, בהנהלת מנצח החללים אפי-רים (עלילות ש"י) דקל*, נתן עזרה מברעת בתיכנון ובביצוע.

כמינהג היהודים באזכרה, לא מחא הקהל פנים כששרה מקהלת נגבה בחולצותיה ה-לבנות, בהדרכת יעקב רבאן, את יפתח של הנדל. אולם הוא לא יכול לעצור את כפות-ידיו כשקם ליד השולחן גבר צנום ולא-יבולט, בחולצה כחולה-כהה, שימעון אבידן, שקולו ריחף פעם על מרחב נגבה כקול הגורל, דיבר עתה במילים שקטות, שחדרו היישר לנישמות האנשים שחיהם היו פעם תלויים בו. "הטאקטיקה משר-נה, אך גורמיה-היסוד של הלחמה לא השתנו... כאז כן עתה, גבול המדינה היה במקום שאחרון החורשים יחרשו את גירוף"

היה זה כאילו כל הטוב, היפה והנאצל שהקים ומקיים את המדינה התגלם במאר-רע אחד מתחת לשמיים השחורים של גני-בה הלילית. רחוק-רחוק התמקחו מיסלגות, הורכבו וסורקו קואליציות, שטפו החיים הקטנים. הם ניראו זעירים ומזוינים, לער-מת שלושת החברים היוצקים בברונזה.

* מראשי הש"י, שירות-המודיעין של ההגנה.

העם

שלושה חברים

„נגבאים! נגבאים! עיניכם האדומות עוד תחזינה במיפנה! (דף קרבי, גבעתי, יולי 1948)

האורות כבו, האפלה חזרה וכבשה את מרחב נגבה.

מעל הבהיקו הדובה הגדולה, כוכב הציור, הקסיופאה, מוריי-נבוכים של לילות הקרב, הדימיון מילא את הלילה בחיים עמומים. ממול, בעיבדים, התכווצו לוחמים עייפים בשוחותיהם, ביד קפואה על קנה הרובה. ליד בית-הצפא נערכו בדומיה מחלקות להסתערות, הציבו רגמים את מרגמותיה-הם. מאחור, מול החומות האימתניות של מצודת עירק-סואידן, זחלו סיריים בין הר-שיחים. עוד רגע יתמלא החלל כדורים מצליפים, רעם תותחים, קריאות, צווחות, אנקות...

ולפתע נדלקו הזרקורים, רחש עבר בין המאות שהתכנסו ליד שער נגבה, לרגלי מגדלי-המים המפוצץ, שלוש דמויות ענק הזדקרו מולם מתוך האפלה, שלובות יד, כחומה חיה: איש-משק גבה-קומה ונחושי-מצח, חייל גיבעתי מתולתל, ובתמשק לור-הסתיעין חגורה תיק של חובשה.

מיטב נייער הזהב. מעטים באו להשי-חף במאורע, רק כמה עשרות מבין מאות הלוחמים שהחזיקו בציפורניהם בעמדות, בלמו את המצרי בעל העדיפות הכבירה, שעה שהמדינה הנצורה הליכה את כל כוחותיה לעבר הליגיון הערבי וכבשה את לוד ואת רמלה. הם לא דמו לגיבורים של סיפרי ההיסטוריה: בעל חנות גלנטריה, נהגימונית, חקלאי, מסגר, דיירי שכונות פלורנטיין והתיקוה, בני מושבות הדרום, מיטב נוער הזהב הממלא את בתי-הקפה של תליאביב.

ולעומתם — בני נגבה כפופי-העמל, הגיי-

הרגתי את אבי!

יעקב מרחבי נאשם בפטע חמור ביותר שבין אדם לאדם: רצח אב. בהמתניו למשפטו, בכלא תל-מונד, כתב יומן אישי, שלוש מחברות שאותן מסר למערכת העולם הזה. המערכת ראתה חובה לעצמה לטעות ממנהגה, ולהביא לקהל הקוראים מיסמך זה במלואו.